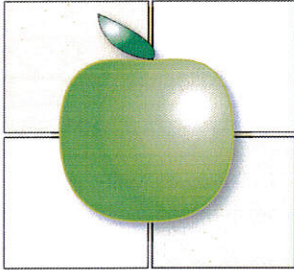

PATVIRTINTA
Pasvalio rajono savivaldybės tarybos
2016 m. vasario 10 d. sprendimu Nr. T1-3

*Pasvalio rajono savivaldybės
Visuomenės sveikatos biuras*

Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuras

Savivaldybės biudžetinė įstaiga

Vytauto Didžiojo a. 6, LT-39149 Pasvalys

Tel./faks. (8 451) 20 130, tel. (8 451) 20 131

El. paštas vsbiuras@gmail.com

Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2014 metų ataskaita

Pasvalys, 2015 m.

Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Įmonės kodas 301505617
Bankas DnB NORD
Banko kodas 40100
A.s. Nr. LT564010042600175554

TURINYS

Įvadas.....	2
Bendroji dalis. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“).....	3
Specialioji dalis. Atrinktų stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“).....	4
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė.....	4
Mirtingumo rodiklis dėl savižudybių	5
Socialinės rizikos šeimų skaičius	7
Ilgalaikio nedarbo lygis.....	8
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių.....	9
Sergamumas tuberkulioze.....	11
Traumatizmas (mirtingumas dėl nukritimų).....	13
Mirtingumas dėl eismo įvykių.....	15
Pėsčiųjų mirtingumas dėl eismo įvykių.....	17
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų.....	22
Prevencinės programos.....	24
Apibendrinimas.....	26
Išvados.....	30
Rekomendacijos.....	31

IVADAS

2014 metų Pasvalio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita parengta vadovaujantis naujai sukurtu savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos modeliu. Pagrindinis visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje dokumentas – Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa (toliau – LSP). LSP nustato nacionalinius sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius, kurie būtini siekiant įgyvendinti Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“. LSP iškeltas 1 strateginis tikslas ir 4 tikslai bei jų uždaviniai, kurių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas. Jį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius. Rodiklių sąrašas sudarytas remiantis Lietuvos sveikatos programos projekte, Lietuvos strateginiuose sveikatos dokumentuose pateikiamais rodikliais, Europos pagrindinių sveikatos rodiklių (ECHI) sąrašu, taip pat remiantis Lietuvos patirtimi vykdant visuomenės sveikatos stebėseną (Higienos instituto patirtis, duomenų bazėse pateikiama informacija, sveikatos apsaugos ministro įsakymai) bei 4 Anglijos savivaldos lygyje renkamų rodiklių rinkiniais, taip pat specialistų įžvalgomis. Rodiklio reikšmė leidžia kasmet vertinti rodiklio pokyčių kryptį ir aprėptį savivaldybėje; kasmet vertinti rodiklio reikšmės atitiktį išsikeltam savivaldybės siekiniui; palyginti savivaldybės rodiklio reikšmę su Lietuvos ir/(ar) ES vidurkiu.

Pateikiami rodikliai iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo, kurie atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos tikslai. Šioje ataskaitoje pateikiami rodikliai naudingi tuo, kad parodo, kokia Pasvalio rajono savivaldybės pozicija buvo prieš LSP įgyvendinimą ir kokius tikslus realu iškelti ir įgyvendinti per programos įgyvendinimo laiką.

Kai kurių įsakymo projekte numatytų rodiklių šioje ataskaitoje nėra – jiems ketinama rengti skaičiavimo metodologijas ir vykdyti jų stebėseną, patvirtinus rodiklių sąrašą ministro įsakymu. Ataskaitoje naudotas vidutinis 2014 m. gyventojų skaičius, visa informacija parengta vadovaujantis oficialiu statistikos šaltiniu – Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (HI SIC) parengtu leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė savivaldybėse 2014 m.“.

1. BENDROJI DALIS

1.1. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Pasvalio rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;

- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – *įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.*

Šioje ataskaitoje svarbiausias dėmesys skiriamas Pasvalio rajono gyventojų psichinės sveikatos išsaugojimui, savižudybių prevencijai, taip pat vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimui ir gerinimui, sveikos gyvensenos ugdymui (fiziniam aktyvumui, sveikam senėjimui), tuberkuliozės ir kitų užkrečiamųjų ligų prevencijai.

2. SPECIALIOJI DALIS

2.1. ATRINKTŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiamas pagrindinių rodiklių sąrašas, (toliau–PRS). PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. *Antrame stulpelyje* pateikiama Pasvalio rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, *trečiame* – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, *ketvirtame* – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *penktame* – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *šeštame* – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal („šviesoforo“ principą).

STRATEGINIS TIKSLAS – PASIEKTI, KAD 2025 METAIS ŠALIES GYVENTOJAI BŪTŲ SVEIKESNI IR GYVENTŲ ILGIAU, PAGERĖTŲ GYVENTOJŲ SVEIKATA IR SUMAŽĖTŲ SVEIKATOS NETOLYGUMAI

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė /Lietuva
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	71,78	74,69	69,37	78,62	0,96

1. VIDUTINĖ TIKĖTINA GYVENIMO TRUKMĖ

2014 metais Pasvalio rajono savivaldybėje gyveno 26 653 gyventojai. 47 proc. Pasvalio rajone gyventojų sudarė vyrai, 53 proc. – moterys. Palyginus su 2013 metais, gyventojų skaičius sumažėjo beveik 600 gyventojų. Vaikai nuo 0–15 m. amžiaus sudarė 15,4 proc. visų Pasvalio rajono gyventojų, darbingo amžiaus – 60,0 proc. visų gyventojų, ir 24,6 proc. sudarė pensinio amžiaus asmenys. Didžioji dalis gyventojų gyvena kaimo vietovėse – 68,9 proc., mieste – 31,1 proc. gyventojų.

Siekiant strateginio Lietuvos sveikatos programos tikslo – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai, šiuo metu galima vertinti vieną esminį rodiklį – vidutinę tikėtina gyvenimo trukmę. Lietuvos gyventojų vidutinės gyvenimo trukmės ilgėjimas visų pirma yra siejamas su nuosekliu ankstyvųjų (iki 65 m. amžiaus) mirčių skaičiaus mažėjimu, taip pat su sveiko gyvenimo trukmės ilgėjimu, atitolinus ligų atsiradimą ir jų lemiamas mirtis.

Lyginant Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų vidutinę tikėtina gyvenimo trukmę su Lietuvos vidurkiu, Pasvalio rajono savivaldybėje ji trumpesnė 2,9 metais. Pasvalio rajonas patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prastą situaciją. Tai reiškia, kad Pasvalio rajono gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė yra trumpesnė už šalies vidurkį beveik 6 proc. Lietuvos vidurkis yra 74,7 metai.

1. TIKSLAS – SUKURTI SAUGESNĘ SOCIALINĘ APLINKĄ, MAŽINTI SVEIKATOS NETOLYGUMUS IR SOCIALINĘ ATSKIRTĮ

Pagrindinis žmonių gyvenimo šaltinis yra darbo pajamos. Šalies socialinės apsaugos sistema užtikrina socialinę rimtį, bet ne visiems Lietuvos gyventojams suteikia pasitikėjimą ateitimi. Naujausiais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje pernai žemiau skurdo rizikos ribos gyveno apie 610 tūkst. asmenų, kurie sudarė 20,6 proc. visų šalies gyventojų. Lietuvoje beveik penktadalis asmenų patiria skurdo riziką, materialinius nepriteklius arba gyvena šeimose, kuriose nėra dirbančių asmenų. Tokie asmenys neturi galimybės skirti pakankamai lėšų kokybiškoms gyvenimo sąlygoms sudaryti ir sveikatai gerinti. Socialinės apsaugos sistemos tvarumas, skurdas ir nedarbas, stresas darbe ir buityje turi įtakos tiek lėtinių neinfekcinių ligų, tiek traumų, ypač savižudybių, skaičiaus dinamikai.

Sukurti saugesnę socialinę aplinką, sveikatos netolygumų ir socialinės atskirties mažinimą yra pagrindinis valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybiinių organizacijų ir verslo indėlis į sveikatos gerinimą. Įgyvendinant pirmą LSP tikslą – sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį – išskelti 2 uždaviniai:

1.1. SUMAŽINTI SKURDO LYGĮ IR NEDARBĄ

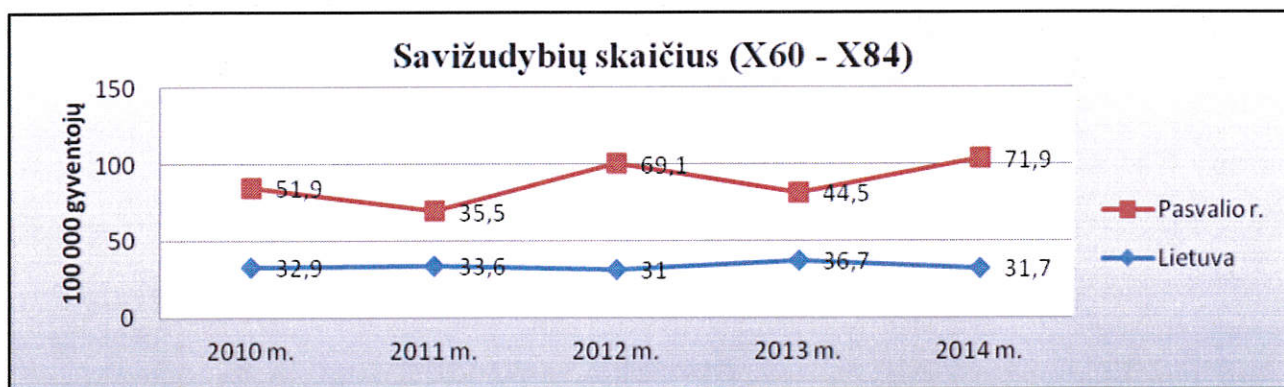
Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	71,9	31,7	9,79	92,67	2,26
Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyventojų	75,6	31,32	5,3	90,05	2,41
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	48,92	56,24	20,69	144,27	0,86
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyventojų	8,44	3,39	0,36	9,05	2,49
Ilgalaikio nedarbo lygis	5,59	3,08	0,7	10,61	1,81
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	-10,55	-7,57	-15,69	0,39	1,39

2. MIRTINGUMO RODIKLIS DĖL SAVIŽUDYBIŲ (X60-X84) PASVALIO R. SAV.

Lietuvoje savižudybė yra viena iš pagrindinių mirtingumo priežasčių. Tai sąmoningas, savo noru pasirinktas veiksmas, kurį atlieka individas, siekdamas susižaloti arba pasitraukti iš gyvenimo, ir kuris tikrai ne visada baigiasi mirtimi. Lietuvoje savižudybių rodiklis viršija Europos Sąjungos vidurkį tris kartus. Lietuvoje daugiau žmonių nusižudo didžiuosiuose miestuose (53 proc. visų savižudybių). Pastaruosius 20 metų Lietuvoje vyrų nusižudė 5 kartus daugiau nei moterų. 2014 metais Lietuvoje nusižudė 930 žmonių (31,7/100 000 gyv.). Ši problema opi visoms savivaldybėms.

Savižudybių rodiklis laikomas šalies gyvenimo kokybės išraiška. Iš jo galima spręsti apie bendrą šalies socialinę, ekonominę ir politinę situaciją, psichinės sveikatos pagalbos efektyvumą ir sveikatos apsaugos sistemos reabilitacinį pajėgumą, žmonių psichosomatinę sveikatą ir atsparumą stresui.

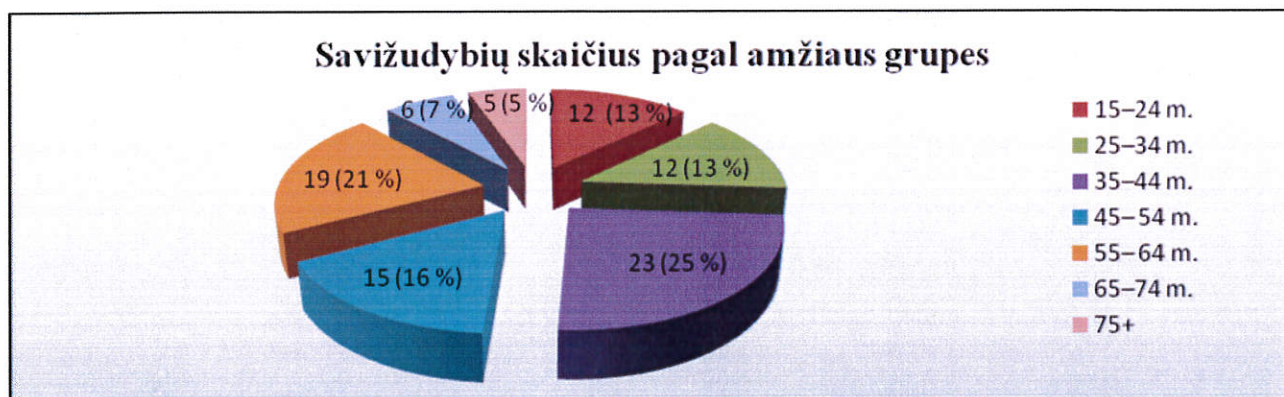
Vertinant mirtingumo rodiklį dėl savižudybių, Pasvalio rajono rodiklis užima labai aukštą vietą visų savivaldybių atžvilgiu. 2014 metais Pasvalio rajone nusižudė 19 gyventojų (71,9/100 000 gyv.), **1 pav.** Kasmet dėl mirtingumo nuo savižudybių rodiklis Pasvalio rajono savivaldybėje žymiai aukštesnis už Lietuvos vidurkį. Pagrindinė santykinai didelio savižudybių skaičiaus rajone priežastis – socialinės ir ekonominės regiono problemos: skurdas, nedarbas bei su tuo susijęs alkoholio vartojimas. Tai patvirtina ir Pasvalio rajono savivaldybėje stebimas santykinai didelis socialinės rizikos šeimų ir registruotų (taip pat ilgalaikių) bedarbių skaičius. Iš viso Pasvalio rajone per 2010–2014 m. nusižudė 75 asmenys.

1 pav. Mirtingumas dėl savižudybių Pasvalio r. sav. ir Lietuvoje 2010–2014 m 100 000 gyv.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vertinant savižudybių skaičių pagal amžiaus grupes, iš pateikto **2 pav.** matome, kad daugiausia nusižudo darbingo amžiaus asmenų nuo 35 iki 44 metų. Iš viso 2010–2014 metų laikotarpiu rajone nusižudė 23 (abs. sk.) 35–44 m. asmenys.

Vertinant savižudybių skaičių pagal lytį, 2014 metais nusižudė daugiau vyrų 15 (abs. sk.) nei moterų 4 (abs. sk.). 2014 metais Pasvalio rajone nusižudė 19 gyventojų, rodiklis (71,9/100 000 gyv.). Iš viso per 2010–2014 m. Pasvalio rajone savo noru iš gyvenimo pasitraukė 75 asmenys.

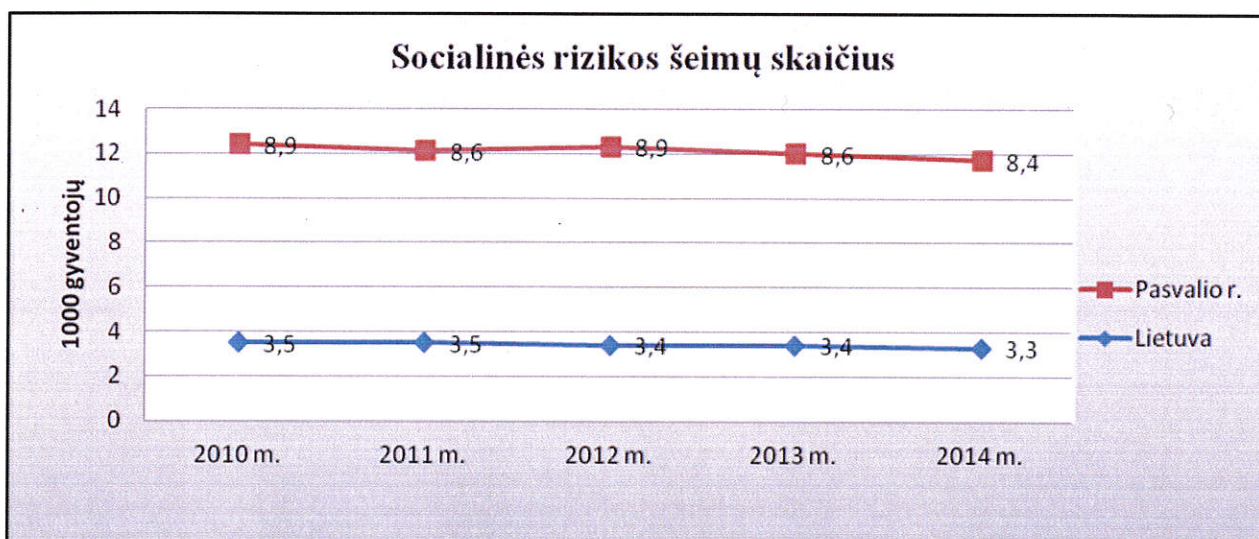

2 pav. Savižudybių skaičius pagal amžiaus grupes Pasvalio r. sav., iš viso per 2010–2014 metus.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3. SOCIALINĖS RIZIKOS ŠEIMŲ SKAIČIUS 1000 GYVENTOJŲ

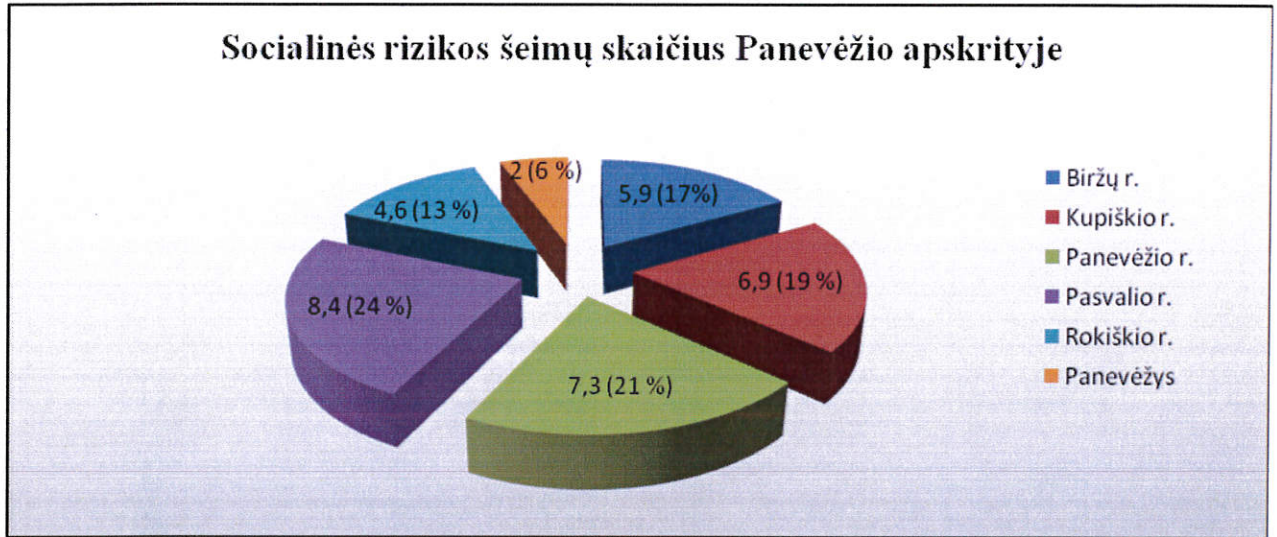
Kaip minėta, vienas iš galėjusių turėti įtakos savižudybių skaičiui veiksnių buvo daug didesnis nei Lietuvos socialinės rizikos šeimų skaičius bei didelis socialinės pašalpos gavėjų skaičius. 2014 metais Pasvalio rajone gyveno 223 socialinės rizikos šeimos, kuriose augo 577 vaikai. Prie socialinės rizikos šeimų priskiriamos šeimos, kuriose auga vaikai iki 18 metų ir kuriose bent vienas iš tėvų piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis, toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, dėl turimos negalios, skurdo, socialinių įgūdžių stokos negali ir nemoka tinkamai prižiūrėti vaikų, naudoja prieš juos psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, o gaunamą valstybės paramą panaudoja ne šeimoms interesams. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, socialinės rizikos šeimų skaičius ir juose augančių vaikų skaičius nežymiai, nuo 2012 metų, mažėja ne tik Pasvalio rajone, bet ir visoje Lietuvoje.

Tačiau 2014 metų Pasvalio rajono socialinės rizikos šeimų skaičiaus rodiklis – prasčiausias tarp visų Lietuvos savivaldybių. Socialinės rizikos šeimų skaičius, tenkantis 1000 Lietuvos gyventojų tarp šalies savivaldybių, svyruoja nuo 1,1 Vilniaus rajono savivaldybėje iki 8,4 Pasvalio rajono savivaldybėje (**3 pav**). Daugiausiai socialinės rizikos šeimų 1000-iui gyventojų tenka Panevėžio apskrities (4,7/1000 gyv.) ir Šiaulių apskrities (4,1/1000 gyv.) gyventojams. Didieji šalies miestai linkę mažiau būti socialinės rizikos atskirtyje.

3 pav. Socialinės rizikos šeimų skaičius Pasvalio r. sav. ir Lietuvoje, 1000 gyv. 2010–2014 m.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

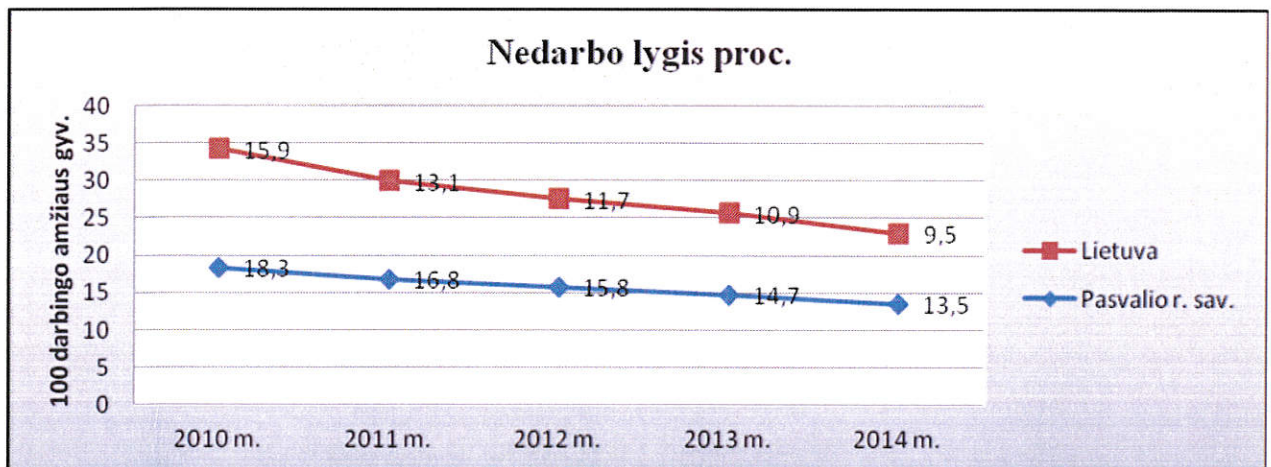
Vertinant pagal apskritis, didžiausias socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv. tenka Panevėžio apskr. (4,7/1000 gyv.). Pagal savivaldybes daugiausiai socialinės rizikos šeimų gyvena būtent Pasvalio rajone (8,4/1000gyv.), **3 pav.**

4 pav. Socialinės rizikos šeimų skaičius Panevėžio apskrityje, 2014 metais, 1000 gyv.
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

4. ILGALAIKIO NEDARBO LYGIS

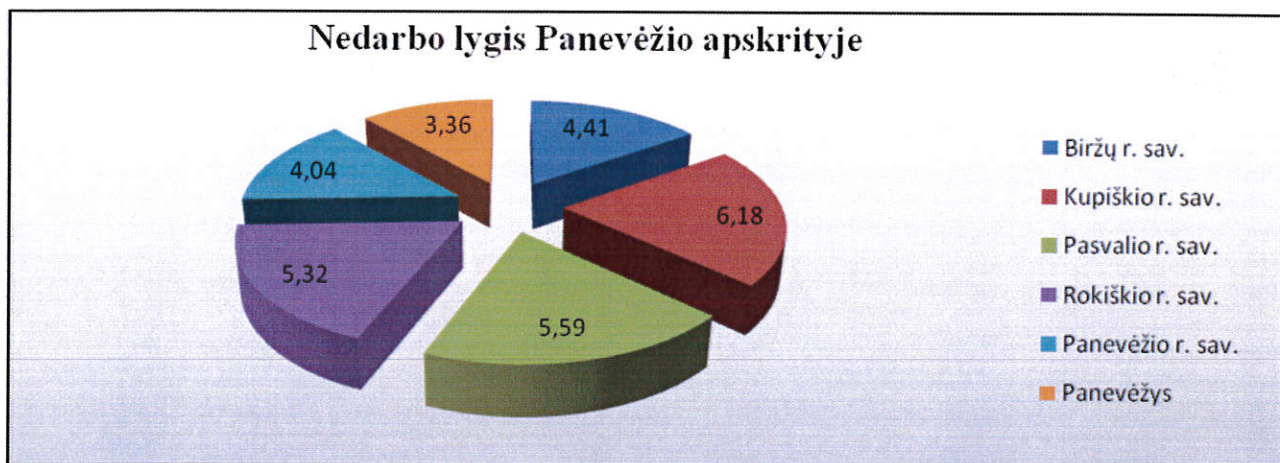
Dar vienas rodiklis, kuris parodo ilgalaikio nedarbo lygį ir kuris turi nemažą įtaką fizinei ir psichinei sveikatai, yra ilgalaikis nedarbas. Šis rodiklis viršija Lietuvos vidurkį ir parodo ganėtinai prastą situaciją. Jį galima priskirti rizikos sveikatos grupei. 2014 metais Pasvalio rajone buvo registruoti 2508 bedarbiai, 148 bedarbiais mažiau nei 2013 metais. Bedarbiai – tai nedirbantys 15–74 metų amžiaus asmenys, kurie aktyviai ieško darbo (**5 pav.**) Nuo 2010 metų iki dabar bedarbių skaičius Pasvalio rajone mažėja (atitinkamai 2010 m. – 4178, 2011 m. – 3478, 2012 m. – 2721, 2013 m. – 2656, 2014 m. – 2508 bedarbiai).

5 pav. Ilgalaikio nedarbo lygis Pasvalio r. sav. ir Lietuvoje nuo 2010–2014 metų
Šaltinis: Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Nuo 2010 metų Pasvalio rajono savivaldybėje bedarbių skaičius mažėja, tačiau apskritai nedarbo lygis išlieka vienas aukščiausių Panevėžio apskrityje. **6 pav.** Pasvalio rajono savivaldybės rodiklis siekė 5,59 proc./100 darbingo amžiaus gyventojų, didžiausias nedarbas užfiksuotas Kupiškio rajono

savivaldybėje, rodiklis 6,18/100 darbingo amžiaus gyventojų, mažiausias – Panevėžio mieste 3,36/100 darb. amž. gyv.

6 pav. Ilgalaikio nedarbo lygis Panevėžio apskrityje 2014 metais.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

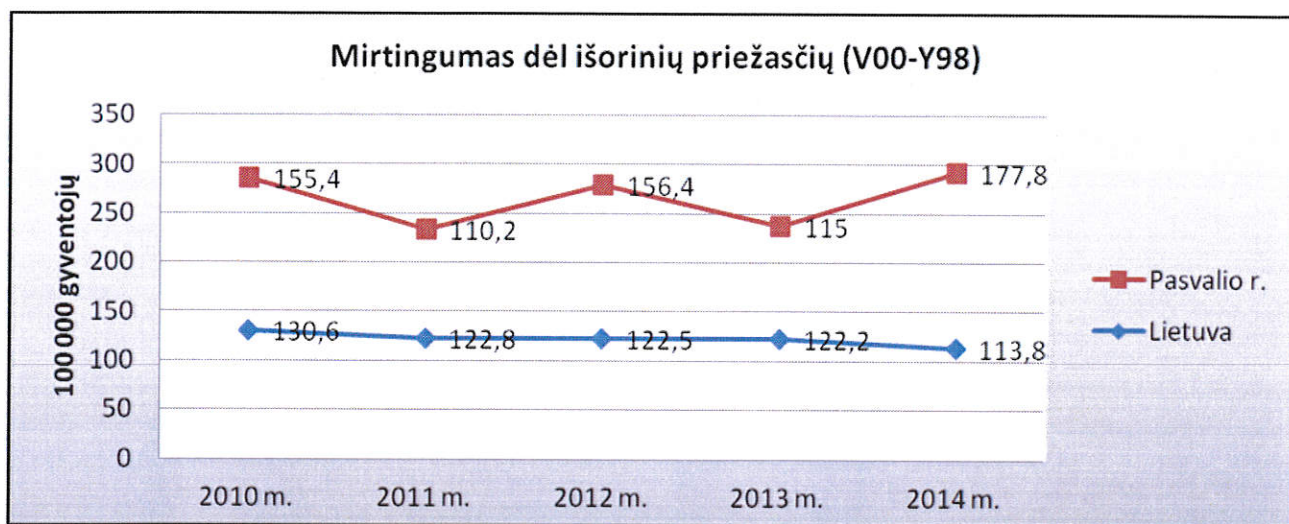
1. 2. SUMAŽINTI SOCIALINĘ EKONOMINĘ GYVENTOJŲ DIFERENCIACIJĄ ŠALIES IR BENDRUOMENIŲ LYGMENIU

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) 100 000 gyventojų	177,81	113,83	79,05	190,65	1,56
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01–Y98) 100 000 gyventojų	176,99	113,41	68,77	260,17	1,56
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	346,06	253,78	133,8	542,5	1,36
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų	65,2	47,8	22,0	99,8	1,36
Sergamumas tuberkuloze (A15-A19) 100 000 gyventojų	83,2	44,37	0	104,4	1,87

5. MIRTINGUMAS DĖL IŠORINIŲ PRIEŽASČIŲ (01-Y98) 100 000 GYV.

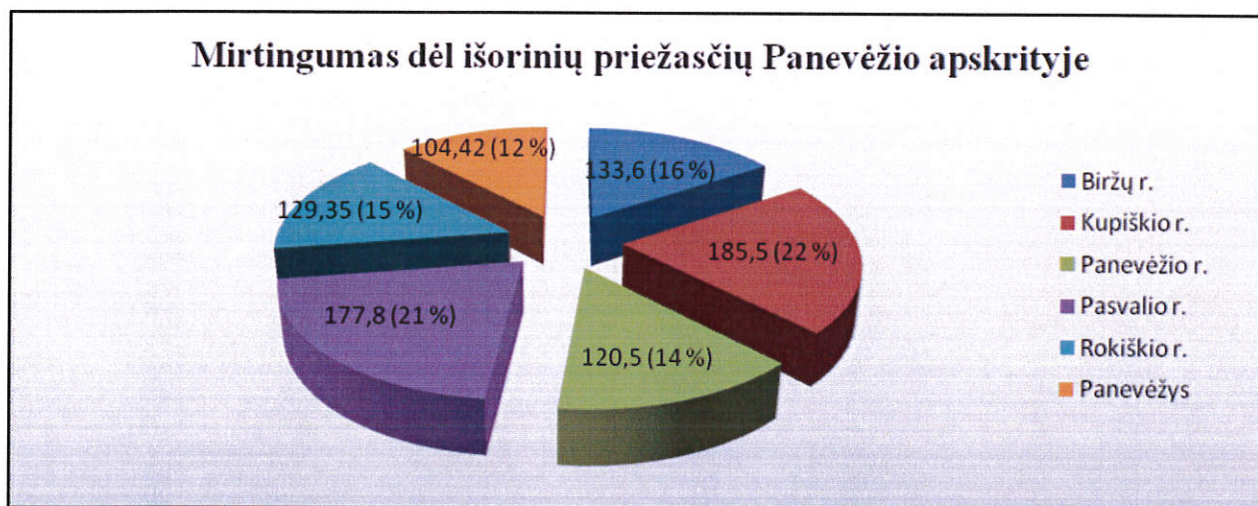
Lietuvos gyventojų mirtingumas dėl išorinių priežasčių, kurias sudaro tyčiniai ir netyčiniai sužalojimai, yra trečioje vietoje po mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų ir piktybinių navikų. 2014 metais dėl išorinių priežasčių mirė 3338 Lietuvos gyventojai, t.y. 8,3 proc. visų mirusiųjų. Kaip matyti iš

pateikto 7 pav., kiekvienais metais mirtingumas svyruoja, tačiau 2014 m. nuo 2010 m. jis buvo didžiausias.

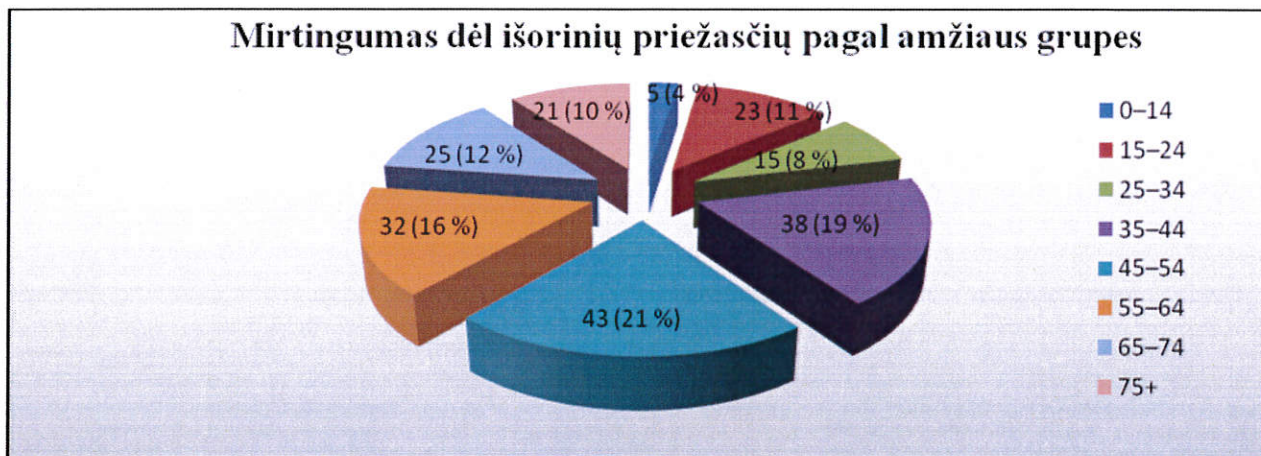
7 pav. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių Pasvalio r. sav. ir Lietuvoje, 2010–2014 m.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Pasvalio rajono savivaldybėje 2014 metais dėl išorinių priežasčių mirė 47 gyventojai, t.y. 177,8/100 000 gyventojai, iš kurių 35 vyrai, 281,3/100 000 ir 12 moterų, rodiklis 85,8/100 000 gyventojų. Šis rodiklio santykis yra 1,5 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis. Vertinant mirtingumą dėl išorinių priežasčių pagal savivaldybes, iš pateikto 8 pav. matyti, kad Pasvalio rajonas artėja prie Kupiškio rajono – mirusiųjų skaičius siekia 177,8/100 000 gyv.

8 pav. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių Panevėžio apskrityje, 2014 m. 100 000 gyv. Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Vertinant mirtingumą pagal amžiaus grupes (9 pav.) daugiausia miršta 45–54 metų amžiaus ir vidutinio 35–44 m. amžiaus gyventojų. Iš viso per 2010–2014 m. Pasvalio rajone dėl išorinių priežasčių mirė 204 asmenys.

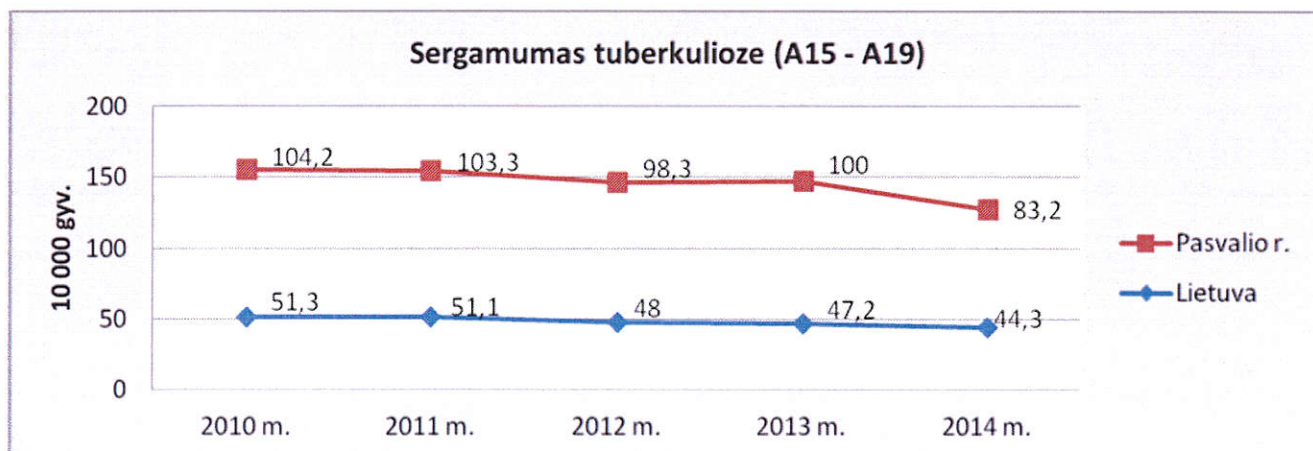
9 pav. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių Pasvalio rajone per 2010–2014 m. pagal amžiaus grupes.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

5. SERGAMUMAS TUBERKULIOZE (A15-A19) 100 000 GYV.

Tuberkuliozė TB – tai infekcinė liga, kurią sukelia tuberkuliozės mikobakterija, perduodama oro lašeliniu būdu. Pagrindinis TB šaltinis – žmogus, sergantis atvira plaučių TB. Infekcija dažniausiai pažeidžia plaučius, bet taip pat gali pažeisti ir kitus žmogaus organus ar audinius: smegenis, inkstus, kaulus ir stuburą. Negydomas TB sergantis žmogus gali mirti.

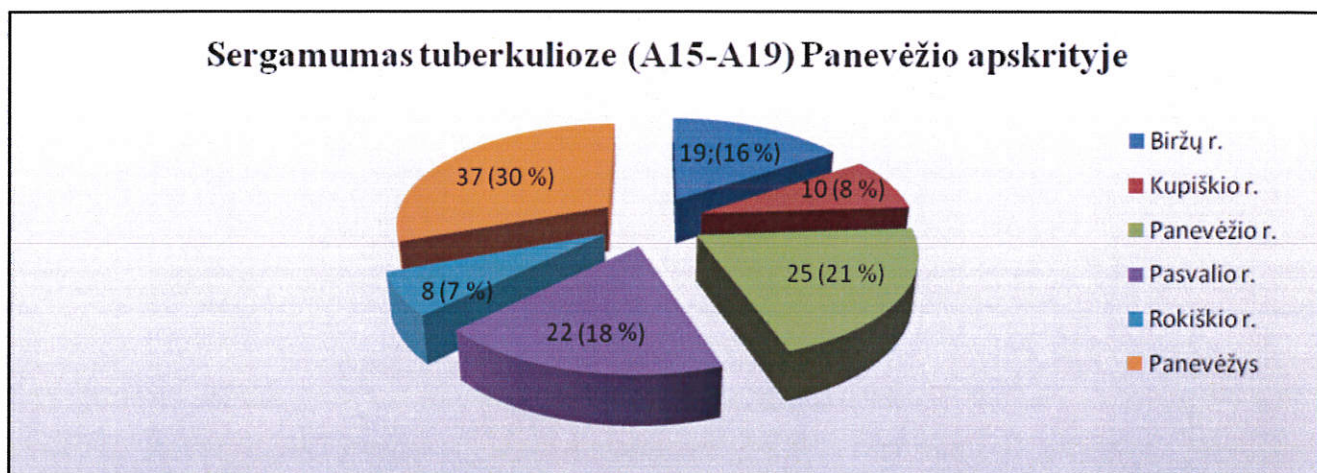
Vertinant 2013–2014 metų sergamumą tuberkulioze, sergamumas Lietuvoje po truputį mažėja. 2013 metais sergamumo rodiklis siekė 4,7/10000 gyventojų, o 2014 metais 4,4/10 000 gyventojų. Iš viso Lietuvoje 2014 m. užregistruotas 1301 naujas tuberkuliozės atvejais, iš jų 47 asmenims – įkalinimo įstaigose.

Pasvalio rajono savivaldybės rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kurių rodikliai rodo blogą situaciją. Lyginant Lietuvos ir Pasvalio rajono duomenis, iš pateikto **10 pav.**, matyti, kad Pasvalio rajono savivaldybėje sergamumas tuberkulioze buvo didžiausias 2010 metais. 2014 metais sergamumas tuberkulioze sumažėjo ir siekė 83,2 atvejais (100 000-ių gyventojų), tačiau išlieka didesnis nei Lietuvos.

10 pav. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19), rodiklis 2010–2014 metais (100 000-iui gyventojų.)
Šaltinis: Tuberkuliozės registras.

Mažiausias sergamumas tuberkulioze 2014 m. Panevėžio apskrityje buvo užfiksuotas Rokiškio rajone – 24,3 atvejo (100 000-ių gyventojų). Didžiausias sergamumas užregistruotas Panevėžio mieste, 39,1 atvejo (100 000 gyv.) Lyginant 2013–2014 m. Pasvalio rajono duomenis su Lietuvos Respublikos ir Panevėžio apskrities duomenimis, pastebima, kad skirtumas tarp Lietuvos Respublikos vidurkio ir Panevėžio apskrities vidurkio mažėja, **11 pav.**

11 pav. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 2014 metais (10 000-iui gyventojų.)

Šaltinis: Tuberkuliozės registras.

Nagrinėjant sergamumą tuberkulioze Pasvalio rajone pagal lytį, tuberkulioze serga daugiau vyrai nei moterys. Lyginant sergamumą tuberkulioze miesto ir kaimo teritorijoje, Pasvalio rajone tendencijos nėra – šiek tiek daugiau sergančių mieste (15) nei kaime (7).

2. SUKURTI SVEIKATAI PALANKIĄ FIZINĘ DARBO IR GYVENAMĄJĄ APLINKĄ

2.1. KURTI SAUGIAS DARBO IR SVEIKAS BUITIES SĄLYGAS, DIDINTI PREKIŲ IR PASLAUGŲ VARTOTOJŲ SAUGUMĄ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 1 000 darbingo amžiaus gyventojų	0,62	0,95	0,0	3,46	0,65
Asmenų, susižalojusių dėl nukritimo (W00-W19) skaičius 65+ m. amžiaus grupėje 100 000 gyventojų	138,53	131,89	22,43	246,7	1,05
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	75,3	72,53	54,9	123,77	1,04
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	30,27	61,97	0	100,17	0,49

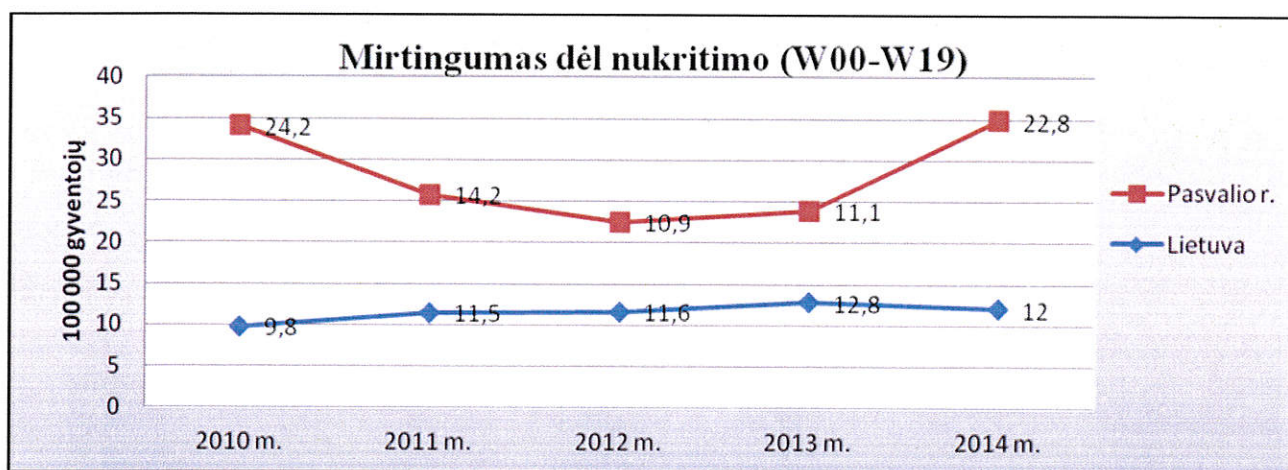
2.2. KURTI PALANKIAS SĄLYGAS SAUGIAI LEISTI LAISVALAIKĮ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų	3,78	7,81	0,0	35,52	0,48
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	4,04	7,8	0,0	47,21	0,51
Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyventojų	22,7	12	0	41,35	1,89
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	22,79	12,32	0,0	43,91	1,84

7. TRAUMATIZMAS (MIRTINGUMAS DĖL NUKRITIMŲ (W00-W19) 100 000 GYV.)

Traumatizmas – sudėtinga socialinė, ekonominė ir demografinė problema. Nuo nelaimingų atsitikimų dažnai nukenčia daug žmonių, tampa neįgalūs ar net miršta. Lietuvoje traumos užima 3-ą vietą mirties priežasčių lentelėje. Lietuvoje 2014 metais atsitiktinai paskendo 229 žmonės, iš jų – 189 vyrai ir 40 moterų. 17 proc. mirčių sudaro griuvimai neaiškiais aplinkybėmis, todėl dar vadinami „kitais“ nukritimais. 14 proc. sudaro mirtys dėl griuvimų paslydus, einant ar užkliuvus. Pasvalio r., Trakų r., Alytaus r., Marijampolės r., Pakruojo r. savivaldybių gyventojų mirtingumas dėl nukritimų Lietuvos vidurkį viršija apie 2 kartus.

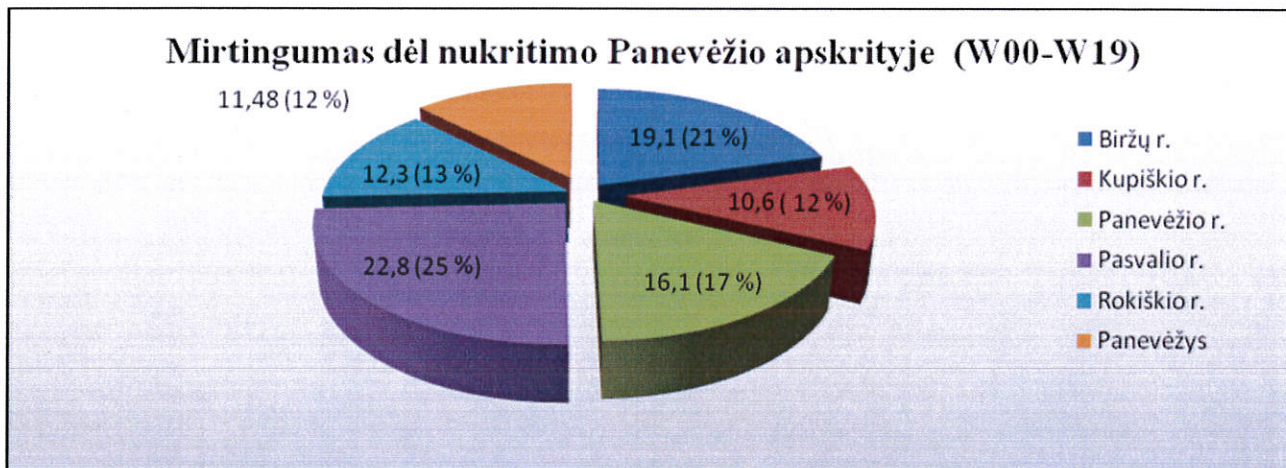
Pasvalio rajono mirtingumo rodiklis dėl nukritimo patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją.

12 pav. Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) Pasvalio r. sav. ir Lietuvoje, 2010–2014 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Mirtingumas nuo nukritimo Pasvalio rajono sav. 2014 metais rodiklis buvo aukščiausias nuo 2010 metų ir siekė 22,8/100 000 gyv.

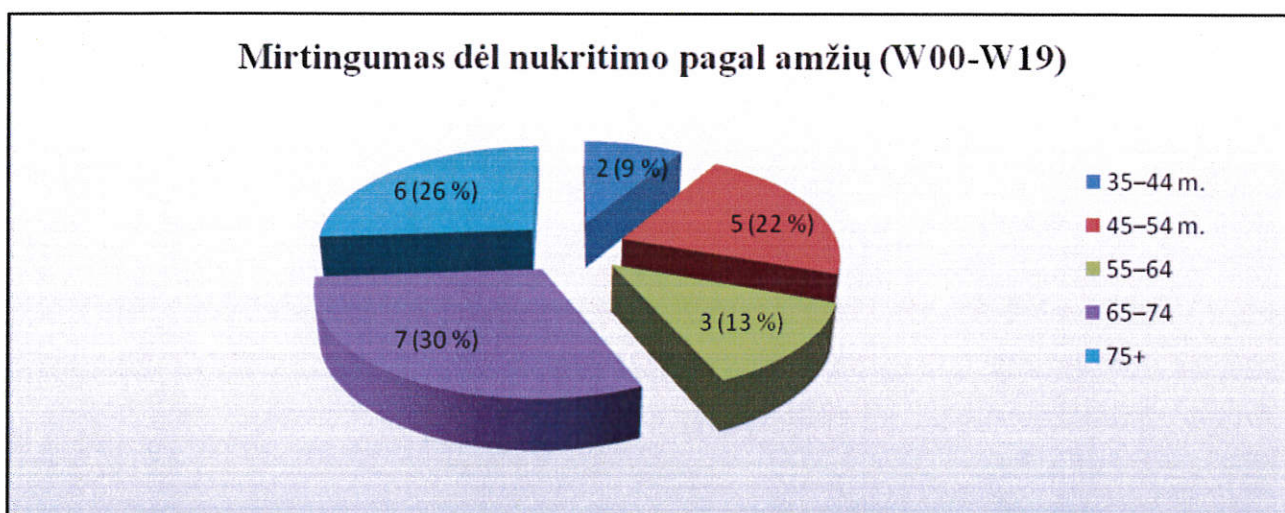

13 pav. Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) Panevėžio apskrityje 2014 m.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Lyginant mirtingumo rodiklį Panevėžio apskrityje pagal savivaldybes, Biržų rajono ir Pasvalio rajono rodiklis Lietuvos vidurkį viršija net 2 kartus (**13 pav.**). Panevėžio rajone rodiklis dėl nukritimo siekė 16,1/100 000 gyv., Rokiškio rajone 12,3/100 000 gyv., Panevėžio miesto rodiklis – 11,48/100 000 gyv., ir Kupiškio rajono savivaldybės rodiklis siekė 10,6/100 000 gyv. Vertinat pagal amžių ir lytį, 2014 metais mirė keturi 60–94 metų vyrai ir dvi 84–87 metų amžiaus moterys).

Kaip matome iš **14 paveiksl**o, per 2010–2014 m. Pasvalio rajono savivaldybėje dėl nukritimo mirė 23 asmenys, didžioji dalis mirusiųjų buvo senyvo amžiaus, 65–74 ir daugiau metų. Vertinant pagal lytį– 7 moterys ir 16 vyrų. Dažniausiai sunku nustatyti nukritimo aplinkybes, todėl apie 40 proc. jos lieka nepatikslintos.

14 pav. Mirusiųjų skaičius dėl nukritimo per 2010–2014 m. Pasvalio rajono sav. pagal amžiaus grupes iš viso. Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

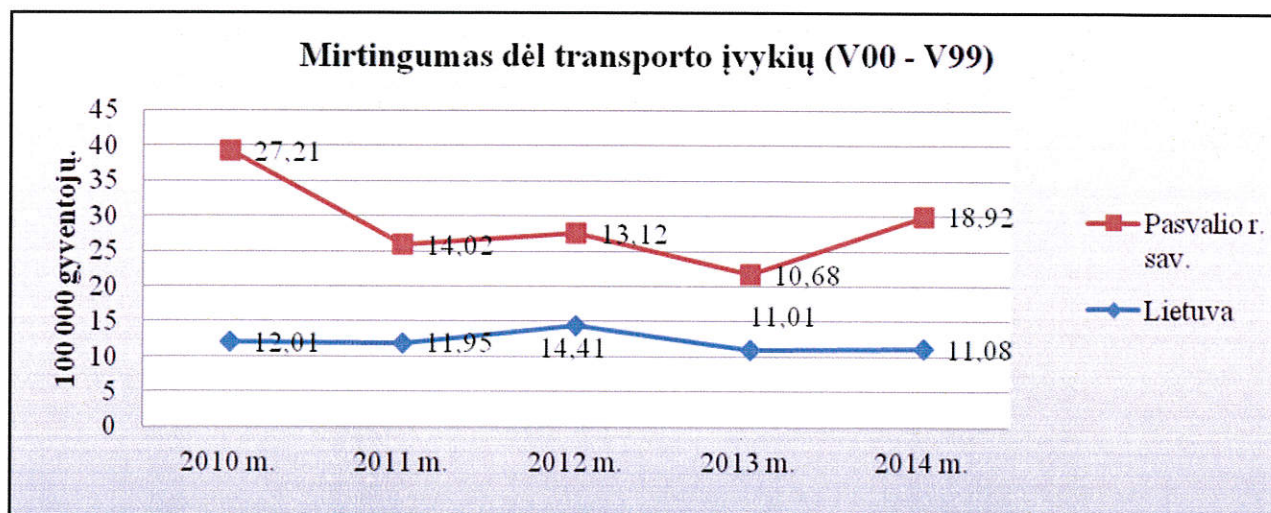
2.3. MAŽINTI AVARINGUMĄ IR TRAUMŲ KELIŲ EISMO ĮVYKIUOSE SKAIČIŲ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų	18,92	11,08	0,0	47,7	1,71
Standartizuotas mirtingumo dėl eismo įvykių (V00-V99) rodiklis 100 000 gyventojų.	18,08	10,96	0,0	43,31	1,64
Pėsčiųjų mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	15,13	4,3	0,0	21,2	3,52
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.	79,45	72,43	156,5	45,5	1,09

8. MIRTINGUMAS DĖL EISMO ĮVYKIŲ (V00-V-99)

2014 m. Lietuvos keliuose įvyko 3325 įskaitiniai eismo įvykiai, kurių metu 325 žmonės žuvo ir 3889 eismo dalyviai buvo sužeisti. Lyginant su 2013 m., 2014 m. įskaitinių eismo įvykių skaičius sumažėjo 1,9 proc. (66 eismo įvykiais mažiau), sužeistųjų kiekis sumažėjo 2,9 proc. (118 sužeistųjų mažiau), tačiau 3,5 proc. padaugėjo žuvusiųjų keliuose (žuvo 9 eismo dalyviais daugiau).

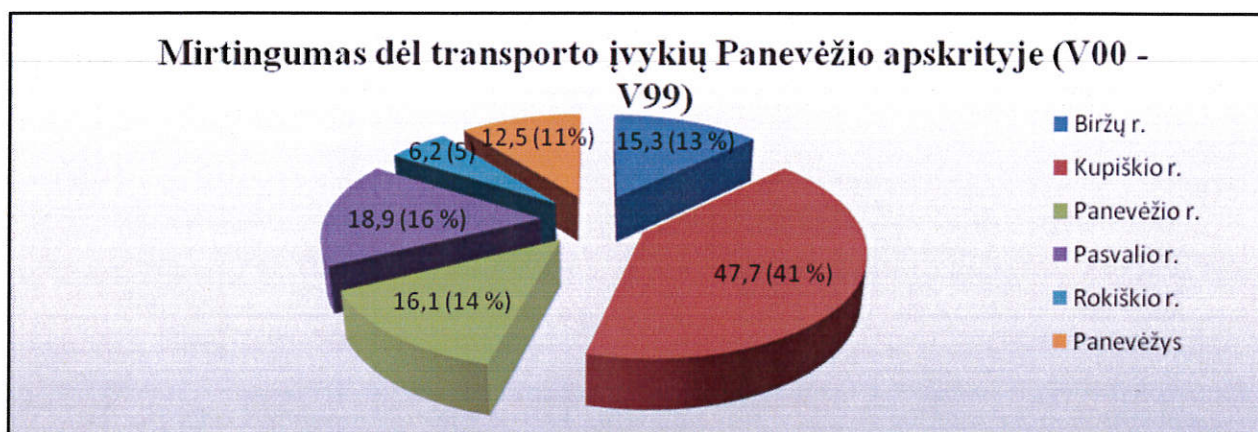
2014 metais Pasvalio rajono savivaldybėje eismo įvykiuose žuvo 5 (penki) Pasvalio rajono savivaldybės gyventojai, 2 vyrai ir 3 moterys. Lyginant duomenis su 2013 metų duomenimis, eismo įvykiuose žuvo 3 gyventojais mažiau nei 2014 metais. 2014 m. Pasvalio rajono savivaldybė patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei. Lyginant 2010–2014 m. Lietuvos ir Pasvalio rajono savivaldybės vidurkį, mirtingumo transporto įvykiuose rodiklis nuo 2010 metų yra didesnis už šalies vidurkį ir rodiklis siekia 18,92/100 000 gyv., **15 pav.**

15 pav. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) Pasvalio r. sav. ir Lietuvoje, 2010–2014 m.

Šaltinis: Higienos institutas Sveikatos informacijos centras

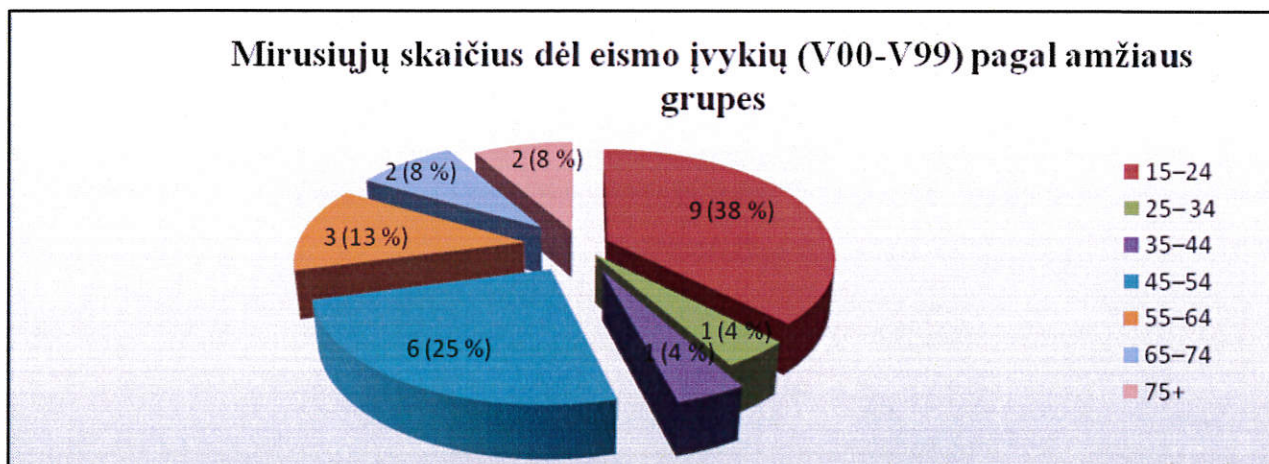
16 pav. Panevėžio apskrityje didžiausias mirtingumas dėl eismo įvykių užfiksuotas Kupiškio rajono savivaldybės rodiklis siekė 47,7/100 000 gyv. Antroje vietoje pagal mirtingumą buvo Pasvalio rajono savivaldybėje, kurioje rodiklis siekė 18,9/100 000 gyv. Panevėžio rajono savivaldybės mirtingumo rodiklis buvo 16,1/100 000 gyv. Šiek tiek mažiau mirčių dėl eismo įvykių įvyko Biržuose (15,3/100 000 gyv. ir Panevėžio mieste (12,5/100 000 gyv.) Mažiausias mirtingumas Panevėžio apskrityje užfiksuotas Rokiškio rajono savivaldybėje. Čia rodiklis siekė vos 6,2/100 000 gyv. ir pateko tarp 12 savivaldybių, kuriose rodiklis atspindi geriausią situaciją. Nors Lietuvoje viena iš pagrindinių prioritetinių sričių, į kurią kreipiamas didelis dėmesys, yra avaringumo keliuose mažinimas, 2014 m. Panevėžio apskrityje žuvo 34 gyventojai. Visų šių mirčių galėjo būti išvengta.

16 pav. Mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V99) Panevėžio apskrityje 2014 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Kaip matome iš **17 paveikslėlio**, per 2010–2014 m. Pasvalio rajono savivaldybėje dėl eismo įvykių mirė 24 asmenys, didžioji dalis mirusiųjų buvo 15–24 metų amžiaus jaunuoliai, tokio amžiaus žuvo 9 asmenys. Antroje vietoje pagal amžiaus grupes seka nuo 45–54 metų amžiaus asmenys, šio amžiaus žuvo 6 gyventojai nuo 2010 iki 2014 metų. Toliau seka 55–64 metų amžiaus pagyvenę asmenys. Vertinant mirtingumą pagal lytį, daugiau miršta vyrų (14) nei moterų (10).

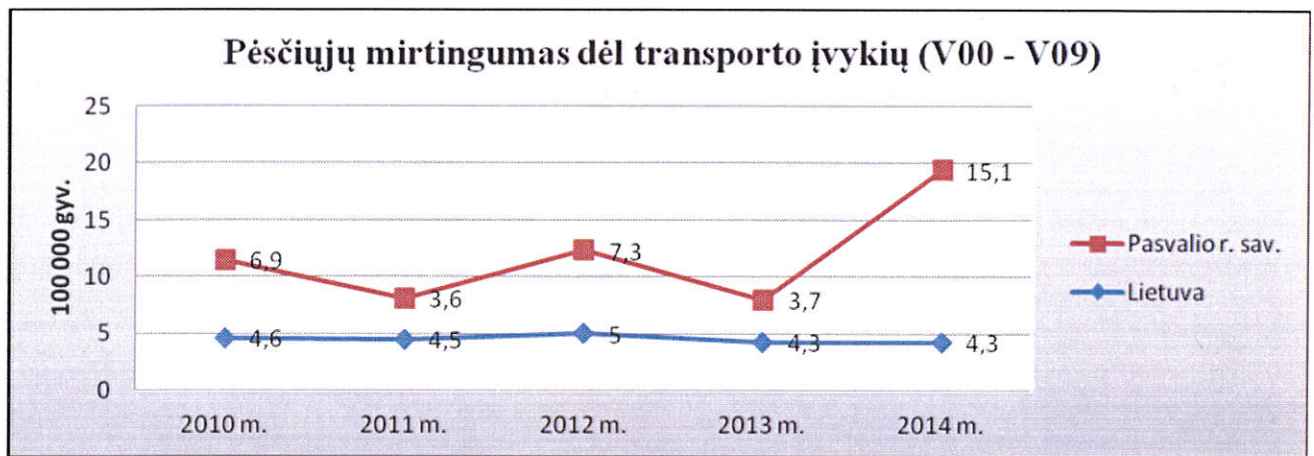

17 pav. Mirusiųjų skaičius proc., dėl eismo įvykių (V00-V99) pagal amžiaus grupes iš viso per 2010–2014 m. Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

9. PĖŠČIŪJŲ MIRTINGUMAS DĖL EISMO ĮVYKIŲ (V00-V09)

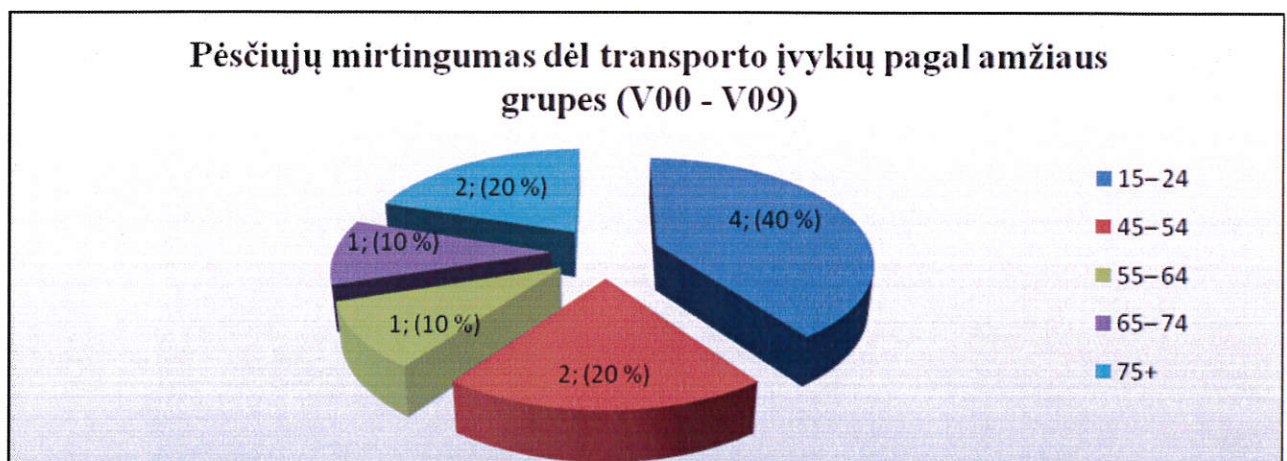
Lietuvoje 2014 m. žuvo 126 pėstieji. Daugiausia – 66 proc. (83 atvejai) pėstieji žuvo susidūrę su lengvuoju automobiliu. 19 savivaldybių iš (60) nežuvo nei vienas pėstysis.

Pasvalio rajono savivaldybė užima aukštą poziciją visų savivaldybių atžvilgiu, vertinant pėstiejių mirtingumą eismo įvykiuose. Pasvalio vidurkis Lietuvos vidurkį viršija daugiau nei du kartus. Nors skaičiai atrodo nedideli, tačiau, palyginus su kitų savivaldybių rodikliu santyki, matome itin prastą situaciją. Pateiktame **18 paveikslėlyje** matyti, kad 2014 metais pėstiejių mirtingumas Pasvalio rajone buvo didžiausias nuo 2010 metų, žuvo 4 pėstieji, rodiklis 15,1/100 000 gyv. Lietuvoje žuvo 126 pėstieji, rodiklis 4,3/100 000 gyv.

18 pav. Pėstiejių mirtingumas dėl transporto įvykių (V00– V09) 100 000 gyv. per 2010–2014 m. Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Per 2010–2014 m. Pasvalio rajone žuvo 10 pėstiejių. Kaip matome iš **19 pav.**, daugiausiai žūsta 15–24 metų amžiaus jaunuoliai. Vertinant pagal lytį, žuvo 5 moterys ir 5 vyrai.

19 pav. Pėstiejių mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv. per 2010–2014 m. Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2.4. MAŽINTI ORO, VANDENS IR DIRVOŽEMIO UŽTERŠTUMĄ, TRIUKŠMĄ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybės/Lietuva
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	253	866	28	27316	0,29

Oro tarša kenkia žmogaus sveikatai ir aplinkai. Teršalai – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą. 2014 metais Pasvalio rajono savivaldybėje oro tarša palyginus su Lietuvos vidurkiu, buvo žymiai mažesnė ir siekė 253 kg./km², Lietuvos rodiklis 866 kg./km²., kai tuo tarpu Panevėžio miesto oro tarša buvo 27 316 kg./km².

3. FORMUOTI SVEIKĄ GYVENSENĄ IR JOS KULTŪRĄ

3.1. SUMAŽINTI ALKOHOLINIŲ GĖRIMŲ, TABAKO VARTOJIMĄ, NETEISĖTĄ NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMĄ IR PRIEINAMUMĄ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybės/Lietuva
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyventojų	0,0	3,65	0,0	16,53	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	0,0	3,67	0,0	15,63	0,0
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų	26,48	25,85	7,99	85,02	1,0
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	23,55	25,71	7,62	75,03	0,9
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	41,61	65,24	0,0	234,86	0,63
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	135	174	34	319	0,77
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	129	150	16	232	0,86

Neteisėtas narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimas turi įtakos psichikos ir elgesio sutrikimams, apsinuodijimams, užkrečiamųjų ligų ir įgyto imuninio nepakankamumo sindromo (ŽIV ir AIDS) plitimui, nusikalstamumo, traumų ir savižudybių didėjimui bei su tuo susijusiam mirtingumui.

Pagal nusikalstamų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, rodiklį Pasvalio rajonas patenka tarp 36 savivaldybių, kuriose stebima patenkinama situacija. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv. rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kuriuose rodiklis vertinamas labai gerai, taip pat mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis vertinamas kaip atitinkantis Lietuvos vidurkį.

3.2. SKATINTI SVEIKOS MITYBOS ĮPROČIUS

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	29,35	31,27	9,17	47,67	0,93

PSO rekomenduoja kūdikius iki 6 mėn. maitinti vien motinos pienu. Maitinimas krūtimi naudingas ne tik kūdikiui (aprūpina visomis reikiamomis maistinėmis medžiagomis, vandeniu, antikūniais, hormonais ir antioksidantais, saugo nuo virškinimo sutrikimų, ligų), bet ir motinai.

Vertinant Pasvalio rajono savivaldybės rodiklį su Lietuvos rodikliu, Pasvalys (28,4 proc.) patenka tarp 36 savivaldybių, kurių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį (31,3 proc.)

4. UŽTIKRINTI KOKYBIŠKĄ IR EFEKTYVIĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ, ORIENTUOTĄ Į GYVENTOJŲ POREIKIUS

4.1. UŽTIKRINTI SVEIKATOS SISTEMOS TVARUMĄ IR KOKYBĘ, PLĖTOJANT SVEIKATOS TECHNOLOGIJAS, KURIŲ EFEKTYVUMAS PAGRĮSTAS MOKSLO ĮRODYMAIS

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	37,53	33,38	30	53,64	1,12
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	5,81	6,79	4,39	10,36	0,85

Išvengiama hospitalizacija – tai hospitalizacija, kurios galima išvengti imantis prevencinių priemonių ir (ar) laiku teikiant reikiamą ambulatorinę sveikatos priežiūrą. Išvengiamų hospitalizacijų rodiklis skaičiuojamas netiesiogiai vertinant ambulatorinių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą bei kokybę. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų Lietuvoje 2014 m. buvo 16 312 (5,6/1000 gyv.). Pasvalio rajonas patenka tarp 36 savivaldybių, kurių rodiklis vertinamas kaip atitinkantis Lietuvos vidurkį, todėl atskirai nagrinėti šio rodiklio nepasirinkome.

4.2. PLĖTOTI SVEIKATOS INFRASTRUKTŪRĄ IR GERINTI SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ KOKYBĘ, SAUGĄ, PRIEINAMUMĄ IR Į PACIENTĄ ORIENTUOTĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/ Lietuva
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	3,66	2,14	1	4,32	1,7
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	3,03	6,81	2,46	21,52	0,4
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyventojui	5,89	8,03	5,89	10,14	0,7
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų	3,78	4,4	0,0	14,3	0,85
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 100 000 gyventojų	0,38	3,45	0,0	8,39	0,1

Nors Lietuvos gyventojų sveikatos priežiūros poreikiams patenkinti dabartinis aprūpinimas gydytojais yra pakankamas, gydytojai šalyje yra pasiskirstę labai netolygiai: miestuose dirba didžioji visų gydytojų dalis – daugiau kaip 73 proc., – o rajonuose suteikiama 60 proc. visų rajono gyventojams reikalingų sveikatos priežiūros paslaugų. Pasvalio rajone 2014 metais dirbo 171 slaugos specialistas. Lyginant slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičių su Panevėžio apskritimi, Pasvalio rajone 1-am gydytojui tenka 3,5 slaugytojos, o vidutiniškai Lietuvoje 1-am gydytojui tenka 2 slaugytojos. Pasvalys patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją. Lyginant apsilankymų pas gydytojus skaičių, tenkantį vienam gyventojui, su Lietuvos ir Panevėžio apskrities duomenimis, nustatyta, kad Pasvalio rajono gyventojai rečiau lankosi pas gydytojus, negu Lietuvos ar Panevėžio apskrities gyventojai.

Dar vienas rodiklis, apibūdinantis personalo prieinamumą ir jo pasiskirstymą visoje šalyje – šeimos gydytojų skaičius. Iš viso 2014 m. Lietuvoje sveikatos apsaugos ministerijos ir savivaldybių įstaigose, privačiose įstaigose ir kitose žinybinėse įstaigose dirbo 1998 šeimos gydytojai (6,8/10 000 gyv.). Pasvalio rajono savivaldybėje dirba 8 (aštuoni) šeimos medicinos paslaugas teikiantys gydytojai, kai tuo tarpu Prienų rajono savivaldybė Lietuvos rodiklį viršija 3 kartus, čia 10 000 gyv. tenka net 21,5 šeimos gydytojas.

4.3. PAGERINTI MOTINOS IR VAIKO SVEIKATĄ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/ Lietuva
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių	0,0	3,9	0,0	18,8	0,0

2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepėjimo apimtys	94,67	93,36	77,78	100,0	1,0
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės), skiepėjimų apimtys	93,88	92,9	81,03	99,29	1,0
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų	5,87	5,85	0,0	17,86	1,0
Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas	3,53	3,41	1,2	8,1	1,0

Sustiprinti motinos ir vaiko sveikatą – pirmaeilis valstybės ir sveikatos sistemos uždavinys. Kūdikių ir vaikų mirtingumas ir sergamumas – tai pagrindiniai vaikų sveikatos rodikliai, atspindintys šalies sveikatos sistemos efektyvumą. Vaikų sveikatos rodikliai ES šalyse gerėja, tačiau ryškėja sveikatos, socialiniai ir ekonominiai netolygumai. Tai turi didelę įtaką vaikų sveikatai ir gyvenimo kokybei. 2014 m. Lietuvoje mirė 118 kūdikių (3,9/1000 gyv. gimusių kūdikių).

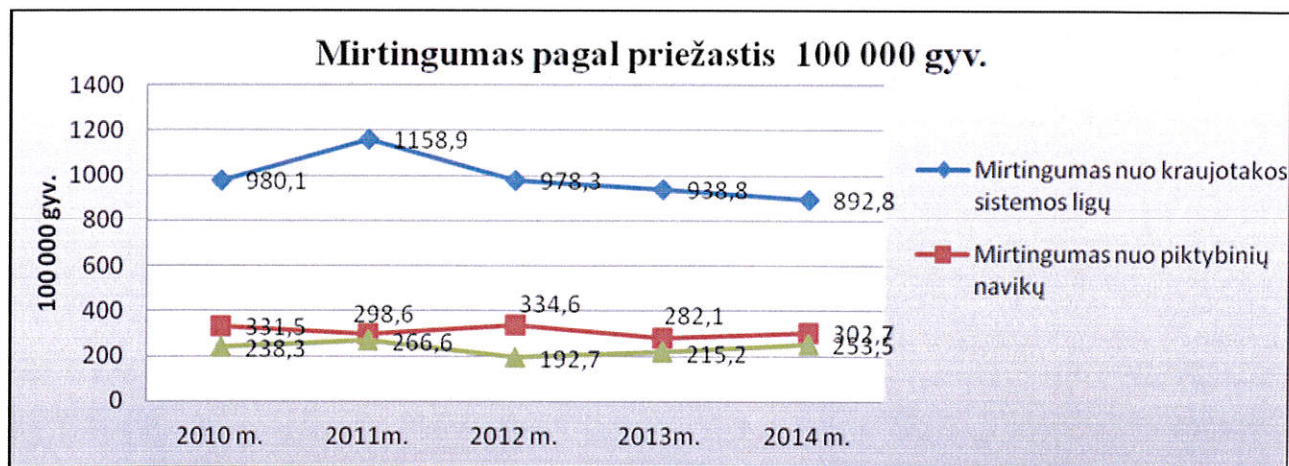
2014 metais Pasvalio rajono savivaldybėje nemirė nei vienas kūdikis, tai geriausias rodiklis per daugiau nei dešimt metų. Pasvalio rajono savivaldybė patenka į 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją. Didžiausi rodikliai buvo Akmenės rajono savivaldybėje – rodiklis buvo net 4 kartus didesnis nei Lietuvos ir siekė 16,0/1000 gyvų gimusių, taip pat didelis rodiklis buvo ir Rokiškio rajono savivaldybėje – čia jis siekė 14,8/1000 gyvų gimusių.

4.4. STIPRINTI LĒTINIŲ NEINFEKCINIŲ LIGŲ PREVENCIJĄ IR KONTROLĒ

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyventojų	892,82	768,12	572,28	1284,36	1,16
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	848,94	804,1	597,86	1179,02	1,05
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyventojų	253,47	187,9	91,37	481,21	1,3
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	238,74	196,05	89,8	430,5	1,2
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyventojų	302,65	273,77	214,2	388,68	1,1
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	291,96	278,19	216,42	531,17	1,1
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 100 000 gyventojų	32,91	43,69	13,8	107,36	0,75

10. MIRTINGUMAS NUO CEREBROVASKULINIŲ LIGŲ (I60-I69) 100 000 GYV.

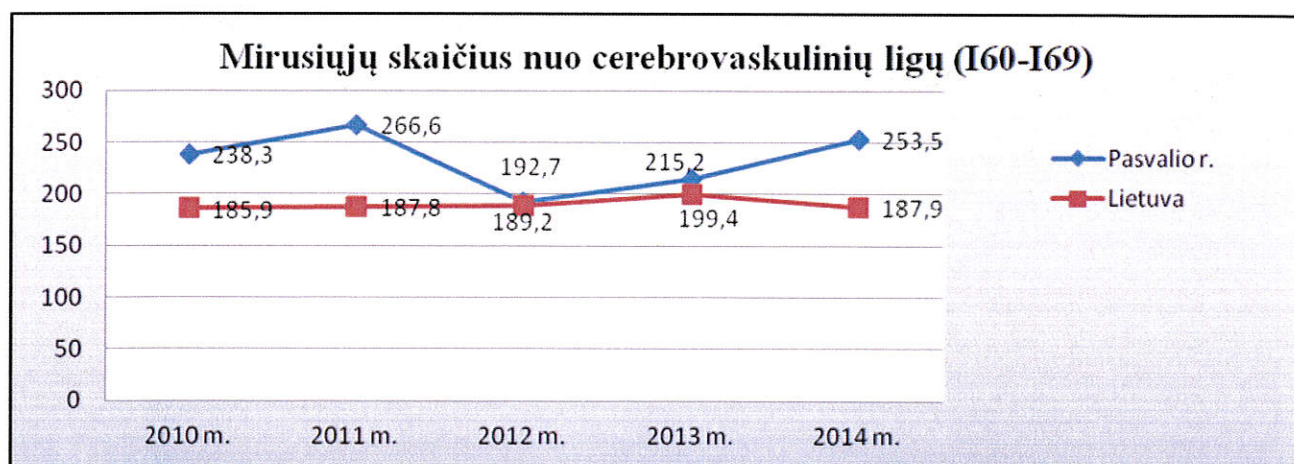
Dar vienas Pasvalio rajono savivaldybės rodiklis, kuris patenka tarp 12 savivaldybių, kuriose rodiklis rodo prastą situaciją yra mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69). Nuo šių ligų, kurioms priklauso smegenų infarktas, intracerebrinis kraujavimas, smegenų arterijų užsikimšimas ir kt. ligos 2014 m. Lietuvoje mirė 5 510 žmonių (mirtingumo rodiklis – 187,9/100 000 gyv.).

20 pav. Mirtingumas pagal priežastis Pasvalio rajone 2010–2014 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Pateiktame 20 pav. matyti, kad dėl kraujotakos sistemos ligų 2014 m. mirė 236 Pasvalio rajono gyventojai (mirtingumo rodiklis–892,8/100 000 gyv.) Didžiausias mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų buvo 2011 m. rodiklis siekė 1158,9/100 000 gyv. Mirtingumo rodiklis patenka tarp 12 savivaldybių, kurių rodikliai vertinami ganėtinai prastai. Tiek sergamumas, tiek mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Lietuvoje jau daugelį metų išlieka aktualia problema. Vertinant mirtingumo rodiklį nuo piktybinių navikų, Pasvalio rajono savivaldybė patenka tarp 36 savivaldybių, kurių rodikliai vertinami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį, tačiau piktybiniai navikai yra viena iš svarbiausių mirties priežasčių Lietuvoje. Pasvalyje 2014 m. nuo šių ligų mirė 67 gyventojai, (mirtingumo rodiklis 253,5/100 000 gyv.)

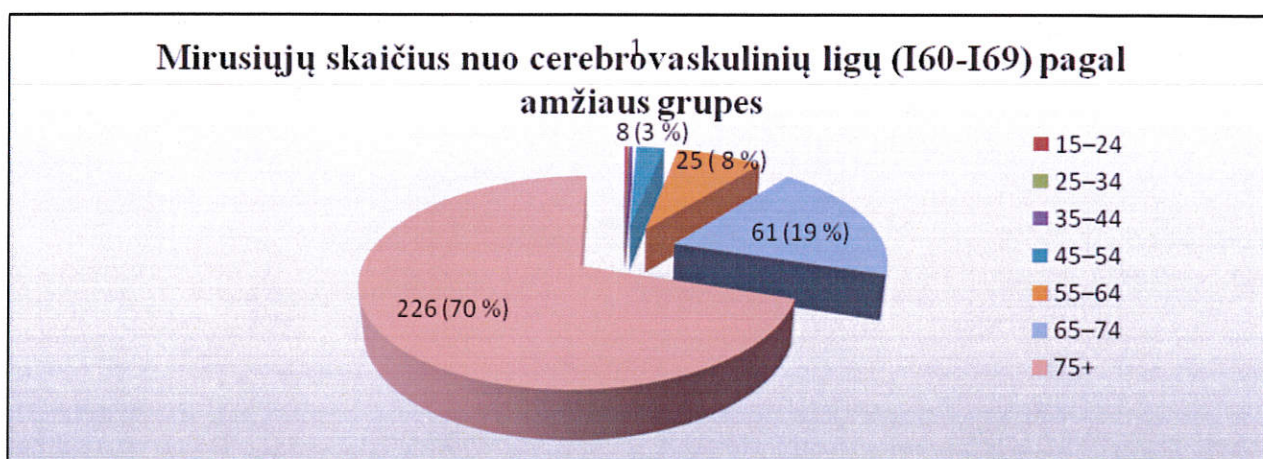

21 pav. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 2010–2014 m. 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Pateiktame **21 pav.** matyti, kad nuo cerebrovaskulinių ligų Pasvalyje 2014 m. mirė 67 asmenys, (253,5/100 000 gyv.), 2013 metais mirusiųjų skaičius mažesnis, mirė 58 gyventojai, (215,2/100 000 gyv.) Vertinant mirtingumą pagal lytį, daugiau miršta moterų 44 (314,5/100 000 gyv.) nei vyrų 23 (184,9/100 000 gyv.).

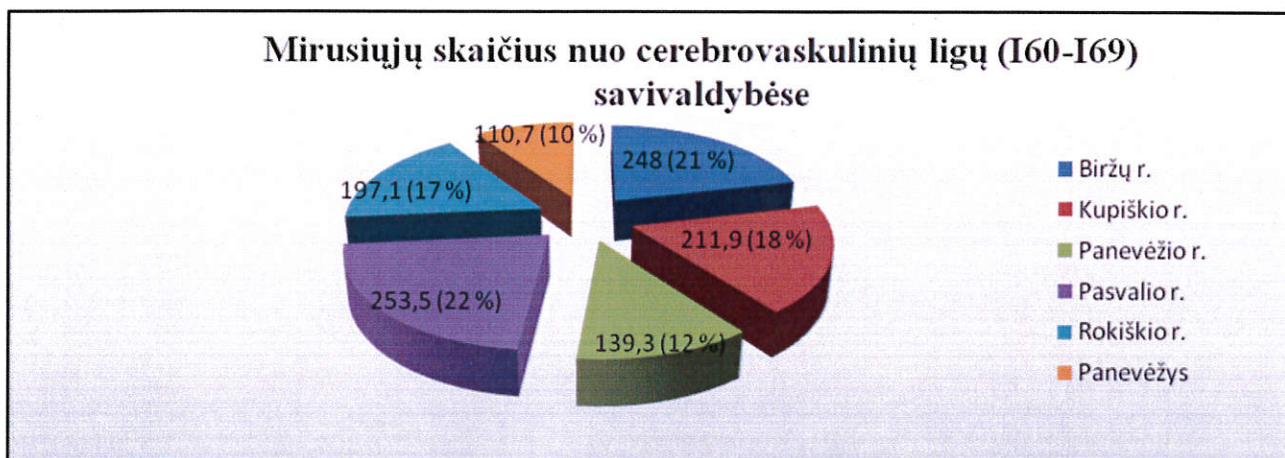
Lyginant 2014 m. Pasvalio rajono gyventojų mirtingumą pagal gyvenamąją vietą nuo cerebrovaskulinių ligų, didžiausias mirtingumas buvo nustatytas mieste 37 gyventojai (139,9/100 000 gyv.), kaime - 30 (113,5/100 000 gyv.).

22 pav. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) per 2010–2014 m. pagal amžių, Pasvalio r. sav. Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Iš pateikto **22 pav.** galima matyti, kad nuo cerebrovaskulinių ligų per 2010–2014 m. mirė 322 asmenys, didžioji dalis mirusiųjų buvo senyvo daugiau kaip 75 metų amžiaus. Pagal lytį miršta daugiau moterų (213) nei vyrų (109).

Iš žemiau pateikto **23 pav.**, matyti, kad didžiausias mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) užfiksuotas būtent Pasvalio rajono savivaldybėje – rodiklis siekė 253,47/100 000 gyv., mažiausias mirtingumas buvo Panevėžio mieste. Čia rodiklis siekė 110,7/100 000 gyv.

23 pav. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 2014 m. savivaldybėse, Panevėžio apskrityje.
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

PREVENCINIŲ PROGRAMŲ VYKDYMAS PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖJE 2014 METAIS

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybės/Lietuva
Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje gali dalyvauti moterys nuo 50 iki 69 metų. Kiekviena tokio amžiaus moteris nemokamai pasitikrinti dėl krūties vėžio gali vieną kartą per dvejus metus.					
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinėje programoje 2013–2014 m.	28,27	43,66	12,17	61,23	0,64
Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programa skirta moterims nuo 25 iki 60 metų. Programos priemonės taikomos vieną kartą per trejus metus.					
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje 2012–2014 m.	34,6	49,56	27,07	74,89	0,69
Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programa skirta vyrų nuo 50 iki 75 metų amžiaus ir vyrų nuo 45 metų, kurių tėvai ar broliai yra sirgę prostatos vėžiu, susirgimų prevencijai. Programoje nurodyto amžiaus vyrai gali dalyvauti vieną kartą per dvejus metus.					
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinėje programoje 2013–2014 m.	36,42	42,47	10,64	59,99	0,85
Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje gali dalyvauti vyrai nuo 40 iki 55 metų ir moterys nuo 50 iki 65 metų. Programos priemonės taikomos vieną kartą per metus.					
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencinėje programoje 2014 m.	26,65	34,67	7,57	51,86	0,76
Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa skirta vaikų nuo 6 iki 14 metų nuolatinių krūminių dantų kramtomųjų paviršių eduonies prevencijai. Padengtų silantais dantų kontrolė atliekama po 3 mėn., vėliau–kiekvieno profilaktinio tikrinimosi metu. Jei silantas iškrenta, procedūra kartojama.					

Tikslinės populiacijos (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.	7,43	20,94	4,39	76,39	0,35
--	------	-------	------	-------	------

11. TIKSLINĖS POPULIACIJOS DALIS (PROC.), DALYVAVUSI GIMDOS KAKLELIO PIKTYBINIŲ NAVIKŲ PREVENCIJOS PROGRAMOJE 2012–2014 M.

Lentelėje pateikiamos Pasvalio rajono savivaldybėje vykdomos prevencijos programos. Iš viso Lietuvoje 2012–2014 m. 372 940 (49,6 proc.) tikslinės populiacijos moterų buvo atliktas gimdos kaklelio citologinis tepinėlis. Pasvalio rajono savivaldybės moterų rodiklis patenka tarp raudonosios zonos, tai reiškia, kad, palyginus su visų Lietuvos savivaldybių rodikliais, šia programa pasinaudojo nedidelė dalis 34,6 proc. moterų. Kai tuo tarpu Visagino rajono savivaldybės rodiklis siekė net 74,9 proc. moterų.

12. TIKSLINĖS POPULIACIJOS (6–14 M.) DALIS, DALYVAVUSI VAIKŲ KRŪMINIŲ DANTŲ DENGIMO SILANTINĖMIS MEDŽIAGOMIS PROGRAMOJE, PROC.

Dar viena programa, kurios rodiklis buvo žemesnis nei Lietuvos – tai vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa. Šioje programoje dalyvavo tik 7,4 proc. Pasvalio rajono vaikų. Lietuvos rodiklis yra 20,9 proc. Šis rodiklis svyravo nuo 5,2 proc. (Marijampolės sav.) iki 76,4 proc. (Lazdijų r. sav.).

APIBENDRINIMAS

Apibendrinimui pateikta lentelė ir paveikslas, kuriame pavaizduoti visi LSP 2014 metų Savivaldybės rodikliai ir jų lyginimas su Lietuvos vidurkiu:

- ✓ jei savivaldybė yra viena iš 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – geriausias, žymima žalia spalva;
- ✓ jei savivaldybė yra viena iš 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis – prasčiausias, žymima raudona spalva.
- ✓ jei savivaldybė yra viena iš 36 vidutinių savivaldybių – žymima geltona spalva.

Rodiklis	Savivaldybės reikšmė	Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/Lietuva
STRATEGINIS TIKSLAS – PASIEKTI, KAD 2023 M. ŠALIES GYVENTOJAI BŪTŲ SVEIKESNI IR GYVENTŲ ILGIAU, PAGERĖTŲ GYVENTOJŲ SVEIKATA IR SUMAŽĖTŲ SVEIKATOS NETOLYGUMAI					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	71,78	74,69	69,37	78,62	0,96
1 TIKSLAS – SUKURTI SAUGESNĖ SOCIALINĖ APLINKA, MAŽINTI SVEIKATOS NETOLYGUMUS IR SOCIALINĖ ATSKIRTĮ					
1.1. SUMAŽINTI SKURDO LYGĮ IR NEDARBĄ					
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	71,9	31,7	9,79	92,67	2,26
Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyventojų	75,6	31,32	5,3	90,05	2,41
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	48,92	56,24	20,69	144,27	0,86
Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyventojų	8,44	3,39	0,36	9,05	2,49
Ilgalaikio nedarbo lygis	5,59	3,08	0,7	10,61	1,81
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	-10,55	-7,57	-15,69	0,39	1,39
1.2. SUMAŽINTI SOCIALINĖ EKONOMINĖ GYVENTOJŲ DIFERENCIACIJĄ ŠALIES IR BENDRUOMENIŲ LYGMENIU					
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00–Y89) 100 000 gyventojų	177,81	113,83	79,05	190,65	1,56
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00–Y89) 100 000 gyventojų	176,99	113,41	68,77	260,17	1,56
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1 000 gyventojų	346,06	253,78	133,8	542,5	1,36
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų	65,2	47,8	22,0	99,8	1,36
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų	83,2	44,37	0	104,4	1,87

2 TIKSLAS - SUKURTI SVEIKATAI PALANKIĄ FIZINĘ DARBO IR GYVENAMĄJĄ APLINKĄ					
2.1. KURTI SAUGIAS DARBO IR SVEIKAS BUITIES SĄLYGAS, DIDINTI PREKIŲ IR PASLAUGŲ VARTOTOJŲ SAUGUMĄ					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų	0,62	0,95	0,0	3,46	0,65
Asmenų, susižalojusių dėl nukritimo (W00-W19) skaičius 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	138,53	131,89	22,43	246,7	1,05
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	75,3	72,53	54,9	123,77	1,04
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	30,27	61,97	0	100,17	0,49
2.2. KURTI PALANKIAS SĄLYGAS SAUGIAI LEISTI LAISVALAIKĮ					
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų	3,78	7,81	0,0	35,52	0,48
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	4,04	7,8	0,0	47,21	0,51
Mirtingumas dėl nukritimo (W00-W19) 100 000 gyventojų	22,7	12	0	41,35	1,89
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	22,79	12,32	0,0	43,91	1,84
2.3. MAŽINTI AVARINGUMĄ IR TRAUMŲ KELIŲ EISMO ĮVYKIUOSE SKAIČIŲ					
Mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V99) 100 000 gyventojų	18,92	11,08	0,0	47,7	1,71
Standartizuotas mirtingumo dėl eismo įvykių (V00-V99) rodiklis 100 000 gyventojų.	18,08	10,96	0,0	43,31	1,64
Pėsčiųjų mirtingumas dėl eismo įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	15,13	4,3	0,0	21,2	3,52
Eismo įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.	79,45	72,43	156,5	45,5	1,09
2.4. MAŽINTI ORO, VANDENS IR DIRVOŽEMIO UŽTERŠTUMĄ, TRIUKŠMĄ					
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	253	866	28	27316	0,29
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	-	-	-	-	-
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	-	-	-	-	-
3. FORMUOTI SVEIKĄ GYVENSENĄ IR JOS KULTŪRĄ					
3.1. SUMAŽINTI ALKOHOLINIŲ GĖRIMŲ, TABAKO VARTOJIMĄ, NETEISĖTĄ NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMĄ IR PRIEINAMUMĄ					

Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyventojų	0,0	3,65	0,0	16,53	0,0
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	0,0	3,67	0,0	15,63	0,0
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyventojų	26,48	25,85	7,99	85,02	1,0
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	23,55	25,71	7,62	75,03	0,9
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	41,61	65,24	0,0	234,86	0,63
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	135	174	34	319	0,77
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	129	150	16	232	0,86
3.2. SKATINTI SVEIKOS MITYBOS ĮPROČIUS					
Kūdikų, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis	29,35	31,27	9,17	47,67	0,93
4 TIKSLAS – UŽTIKRINTI KOKYBIŠKĄ IR EFEKTYVIĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ, ORIENTUOTĄ Į GYVENTOJŲ POREIKIUS					
4.1. UŽTIKRINTI SVEIKATOS SISTEMOS TVARUMĄ IR KOKYBĘ, PLĖTOJANT SVEIKATOS TECHNOLOGIJAS, KURIŲ EFEKTYVUMAS PAGRĮSTAS MOKSLO ĮRODYMAIS					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	37,53	33,38	30	53,64	1,12
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	5,81	6,79	4,39	10,36	0,85
4.2. PLĖTOTI SVEIKATOS INFRASTUKTŪRĄ IR GERINTI SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ KOKYBĘ, SAUGĄ, PRIEINAMUMĄ IR Į PACIENTĄ ORIENTUOTĄ SVEIKATOS PRIEŽIŪRĄ					
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	3,66	2,14	1	4,32	1,7
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	3,03	6,81	2,46	21,52	0,4
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyventojui	5,89	8,03	5,89	10,14	0,7
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų	3,78	4,4	0,0	14,3	0,85
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 100 000 gyventojų	0,38	3,45	0,0	8,39	0,1
4.3. PAGERINTI MOTINOS IR VAIKO SVEIKATĄ					

Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių	0,0	3,9	0,0	18,8	0,0
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys	94,67	93,36	77,78	100,0	1,0
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepavimų apimtys	93,88	92,9	81,03	99,29	1,0
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 100 000 gyventojų	5,87	5,85	0,0	17,86	1,0
Mokinių dantų ėduonies intensyvumo indeksas	3,53	3,41	1,2	8,1	1,0
4.4. STIPRINTI LĒTINIŲ NEINFEKCIŲ LIGŲ PREVENCIJĄ IR KONTROLĒ					
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyventojų	892,82	768,12	572,28	1284,36	1,16
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	848,94	804,1	597,86	1179,02	1,05
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyventojų	253,47	187,9	91,37	468,89	1,3
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyventojų	238,74	196,05	89,8	430,5	1,2
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C97) 100 000 gyventojų	302,65	273,77	214,2	388,68	1,1
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) 100 000 gyventojų	291,96	278,19	216,42	531,17	1,1
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	32,91	43,69	13,8	107,36	0,75
PREVENCIŅĒS PROGRAMOS:					
TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinĒs mamografinĒs patikros dĒl krūties vĒžio preventicinĒje programoje 2013–2014 m.	28,27	43,66	12,17	61,23	0,64
TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų preventicinĒje programoje 2012–2014 m.	34,6	49,56	27,07	74,89	0,69
TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios ŗarnos vĒžio ankstyvosios diagnostikos preventicinĒje programoje 2013–2014 m.	36,42	42,47	10,64	59,99	0,85
TikslinĒs populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŗirdies ir kraujagyslių ligų didelĒs rizikos grupĒs preventicinĒje programoje 2014 m.	26,65	34,67	7,57	51,86	0,76
TikslinĒs populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinĒmis medŗiagomis programoje, proc.	7,43	20,94	4,39	76,39	0,35

IŠVADOS

1. Pasvalio rajonas pagal mirtingumo nuo savižudybių rodiklio reikšmę patenka į prasčiausią savivaldybių kvintelių grupę (raudonąją zoną) ir smarkiai viršija Lietuvos vidurkį. Per 2010–2014 m. Pasvalio rajono savivaldybėje nusižudė 75 asmenys, iš jų 14 moterų ir 61 vyras. Iš viso 2014 metais nusižudė 19 gyventojų.

3. 2014 metų Pasvalio rajono socialinės rizikos šeimų skaičiaus rodiklis patenka į raudoną poziciją ir užima prasčiausią vietą tarp visų Lietuvos savivaldybių. Tai reiškia, kad socialinės rizikos šeimų skaičius viršija Lietuvos vidurkį 10 proc. Pasvalio rajono savivaldybėje 2014 metais registruotos 223 socialinės rizikos šeimos. Jau daugelį metų rodiklis viršija šalies vidurkį.

4. Mirtingumo rodiklis dėl išorinių priežasčių Pasvalio rajone taip pat patenka į prasčiausią savivaldybių kvintelių grupę (raudonąją zoną). Per 2010–2014 metus dėl išorinių priežasčių, kurias sudaro tyčiniai ir netyčiniai susižalojimai, mirė 204 gyventojai. 2014 metais – 47 gyventojai, iš jų – 35 vyrai ir 12 moterų. Dėl nukritimų (traumatizmo) mirtingumo rodiklis taip pat užima ganėtinai aukštą poziciją. Per 2010–2014 metus Pasvalio rajone dėl nukritimo mirė 23 gyventojai, iš jų – 7 moterys ir 16 vyrų. Dauguma atvejų sudarė 65 metų amžiaus asmenys.

5. Dar vienas labai svarbus rodiklis – tai mirtingumo rodiklis dėl eismo įvykių, kuris visų savivaldybių atžvilgiu užima labai aukštą poziciją ir yra tarp 12 savivaldybių, kuriuose užfiksuoti blogiausi rodikliai. Per 2010–2014 metus žuvo 24 asmenys. Daugiau vyrų (14) nei moterų (10). Didžioji dalis žuvusiųjų 15–24 metų amžiaus asmenys. Vertinant pėsčiųjų mirtingumą eismo įvykiuose, Pasvalio vidurkis Lietuvos vidurkį viršija daugiau nei du kartus. Per 2010–2014 m. žuvo 10 pėsčiųjų, iš jų 5 moterys ir 5 vyrai, dauguma 15–24 metų amžiaus jaunuoliai. 2014 m. Pasvalyje žuvo 4 pėstieji, rodiklis 15,1/100 000 gyv.

6. Dar vienas Pasvalio rajono savivaldybės rodiklis, rodantis blogą situaciją, yra mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69). 2014 metais mirė 67 asmenys, per 2010–2014 metus mirė 322 gyventojai, didžioji dalis buvo senyvo 65–75+ amžiaus gyventojai. Pagal lytį – 44 moterys ir 23 vyrai. Taip pat mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų užima ganėtinai aukštą poziciją, Pasvalio rajono rodiklis 892,8/100 000 gyv., Lietuvos 768,12/100 000 gyv.

7. Sergamumas tuberkulioze Pasvalio rajone yra vienas didžiausių Lietuvoje. Lyginant Panevėžio apskrities rajonų gautus duomenis, mažiausias sergamumas tuberkulioze buvo užfiksuotas Rokiškio rajone, didžiausias – Panevėžio mieste. Lyginant 2013–2014 m. Pasvalio rajono duomenis su Lietuvos Respublikos ir Panevėžio apskrities duomenimis, pastebima, kad skirtumas tarp Lietuvos Respublikos vidurkio ir Panevėžio apskrities vidurkio mažėja.

8. Pasvalio rajono tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje 2012–2014 m. ir krūties vėžio prevencinėse programose, atsiduria raudonoje pozicijoje, o tai reiškia, kad šiomis programomis pasinaudojo nedidelė dalis moterų. Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, sudaro tik 7,4 proc. vaikų, Lietuvos rodiklis – 20,9 proc. Šis rodiklis atsiduria tarp 12 savivaldybių, kurių rodikliai vertinami kaip prasčiausi.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant gerinti Pasvalio rajono gyventojų psichikos sveikatą, rekomenduojama:

- stiprinti įvairaus amžiaus gyventojų psichikos sveikatą;
- didinti žmonių užimtumą kuriant naujas darbo vietas;
- riboti bei griežtinti alkoholio bei tabako prieinamumą;
- motyvuoti Savivaldybės gyventojus ir bendruomenes įvairias šventes švęsti be alkoholio.

2. Siekiant mažinti socialinės rizikos šeimų skaičių:

- socialinio darbo gerinimui kaimo vietovėse plėtoti komandinį darbą. Aktyviai bendrauti su įvairiomis valstybinėmis ir nevalstybinėmis institucijomis, kaimo bendruomenėmis, socialinės rizikos šeimų giminaičiais ir kt.;
- skatinti socialinės rizikos šeimų narius aktyviai dalyvauti sprendžiant iškilusias problemas;
- teikti psichologinę ar kitą pagalbą socialinės rizikos šeimoms, ypač jose augantiems vaikams.

3. Siekiant mažinti gyventojų traumatizmą ir išorinių mirties priežasčių rodiklius:

- mokyti visuomenę, ypač jaunimą, mokyklinio amžiaus vaikus apie saugų elgesį kelyje;
- griežtinti Kelių eismo taisyklių nesilaikymo kontrolę;
- stiprinti saugumo priemones avaringiausiose rajono gyvenvietėse;
- gerinti įvairaus amžiaus gyventojų pirmosios medicinos pagalbos įgūdžius.

4. Siekiant mažinti Pasvalio rajono gyventojų mirtingumą nuo kraujotakos ir cerebrovaskulinių sistemos ligų:

- didinti širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupių asmenų profilaktinę patikrą;
- ieškoti bendradarbiavimo būdų, kaip pasiekti aukštesnių profilaktinių patikrų rezultatų;
- organizuoti ir vykdyti širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo programos įgyvendinimą;
- tęsti fizinio aktyvumo (ypač šiaurietiško ėjimo) populiarinimą bei mokymus, įtraukti kuo daugiau darbingo amžiaus žmonių;
- skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Pasvalio rajono savivaldybės Visuomenės sveikatos biuro, bendruomenių, bendrojo ugdymo, neformaliojo ugdymo įstaigų, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose.

5. Savivaldybės administracijai rekomenduojame parengti sveikatos stebėsenos ataskaitos rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą.

